

MÀRIUS SAMPERE

«La infantesa és el meu big-bang»

És el poeta de la fermesa, la ironia, la metafísica i el cop de puny eficaç, el tall líric més net. Una veu ambiciosa i personalíssima, un dels grans poetes catalans actuals. Té 86 anys i està en plena forma. Màrius Sampere acaba de guanyar el Premi de la Crítica Catalana al millor poemari publicat el 2014 per 'Ningú més i l'ombra' (Proa). Darrerament, ha publicat els poemaris 'Dorm / Els espais ocupats' (Pont del petroli) i 'Ignosi' (Edicions Poncianes), i 'L'escala de cargol' (Viena Edicions), que recull els articles publicats a la revista 'Fòrum-Grama'.

*Entrevista d'Anna Ballbona
Fotografia d'Albert Benzekry i Arimon*

Ara prepara una antologia per a l'editorial valenciana Edicions del Buc, 123, una tria que ha fet en col·laboració amb Jaume C. Pons Alorda. Es publicarà a finals de maig i inclourà una visió completa de la seva extensa obra poètica.

—**En el llibre guardonat fa poc, *Ningú més i l'ombra*, s'enfronta amb més duresa que de costum a Déu...**

—Sí? Pobre. El meu costum és enfrontar-m'hi, i no ben bé amb Déu personalment, sinó amb la seva obra, el seu propòsit general, la seva creació, que tot plegat és molt discutible. Els poemes hi fan referència i em quedo tan ample després d'haver escrit un poema que pugui ser comprometedor amb mi mateix.

—**En Déu, hi creu o no?**

—En Déu tant és creure-hi com no creure-hi. Si Déu existeix, tots som fills de Déu. I si Déu no existeix, tots som fills de Déu. És que és igual. No altera la realitat. De fet, més aviat nosaltres hem creat Déu que no pas Déu ens ha creat.

—**A hores d'ara se sent un poeta revoltat?**

—Considero el món, l'estudio, me l'estimo, a la meua manera, però com amb tota persona que et relaciones i que estimes, hi discuteixes, hi estàs d'acord a estones, i en unes altres, no.

—**Un altre aspecte recurrent en la seva obra és la infantesa. Quin paper té per a vostè?**

—És allà d'on partim. Com que és la primera constatació que vius, et marca. Per les meves circumstàncies personals, amb els pares, sobretot amb la mare, això és inesborrable. A partir d'aquesta palanca, d'aquest alçaprem, m'he projectat a la vida. Tot és un ressò ampliat dels primers anys. La infantesa és el meu big-bang.

—**De fet, sovint sembla que no deixi mai de jugar.**

—Sempre jugo. La vida és jugar. I si no ens inventem nosaltres el joc, ja ens l'imposen. Entre Déu, els polítics i les circumstàncies diàries ens condemnen a aquesta aposta constant per les coses per les quals vivim.

—**La ironia, que és molt present en els seus versos, és una manera de jugar?**

—Exacte. Com que és un joc, jo responc amb ironia. No és cap cosa absoluta, és un joc, una postura relativa. La nostra relació amb la vida és juganera, és voler, no voler, apostar, no apostar, etcètera.

—**Quan l'any 1963 guanya el premi Carles Riba, la ironia no devia ser gaire habitual, no?**

—Hi ha de tot. Però d'ençà que vaig guanyar el Carles Riba ja em van assenyalar com un "rara avis". Jo vaig veure que no encaixava ben bé en →

→ aquell moment poètic, històric de Catalunya. Jo tenia uns altres pensaments. Primer em van encasellar en la literatura social. I, com que van veure que no resultava aquesta afirmació, perquè realment no sóc un poeta social, no hi vaig encaixar. Encara dura, aquesta actitud de “Sampere, sí, però”.

—**Però, per tant, com creu que el veuen?**

—Com no sóc en realitat. Noto que ara estan més d'acord amb les meves posicions, m'entenen més, em reconeixen. Sembla que caigui més bé ara que abans. Jo pensava que a partir del Carles Riba s'obririen totes les portes. Vaig veure que no, que eren molt reticents amb mi. De mica en mica he guanyat confiança del públic i de la crítica. I a mesura que vaig publicant llibres, em vaig afermant en mi mateix i els crítics em comencen a acceptar. Ara ja sembla que fins i tot m'acceptin amb desmesura [somriu, sorneguer].

—**En algun moment aquesta crítica que no l'entenia l'ha fet trontollar?**

—Jo sempre he tingut les circumstàncies de la vida més aviat desfavorables. El màxim de desfavorable és la guerra del 36-39. He passat una vida molt dura. Però la crítica no m'ha desmoralitzat mai, al contrari, m'he volgut imposar, fer la meva. Jo sempre he actuat al marge de les regles. Així com tu mateixa has dit fa un moment que

HUMOR I AMBICIÓ

Fotògraf de professió, d'un parell de dècades ençà Sampere gaudeix del reconeixement de crítica i públic (el 1999 es publica l'antologia que aplega tres decennis de trajectòria, *Si no fos en secret*) i de l'interès creixent de diverses generacions de lectors, entre les quals, les joves. Repassem una vida —gens fàcil, Sampere és nascut el 1928— abocada a construir una ambiciosa obra poètica. Aquí, és clar, tampoc defuigi ni l'humor incisiu ni el sentit del joc.

m'enfrontava a Déu, doncs m'enfronto a la vida, a totes les coses, perquè segueixo el meu camí.

—**Ara que parlava de la guerra, on la va passar?**

—Aquí, al barri del Guinardó. Vivia a cinc o sis travessies d'aquí, on vaig néixer, que ara es diu el carrer de Cartagena. Era davant la paret esquerra de l'Hospital de Sant Pau, al carrer de la Igualtat, 363. Era una torre, teníem jardinet al darrere. Aquell jardí m'ha inspirat molts poemes. M'ho vaig passar molt bé i molt tràgicament, com la vida mateixa.

—**La família va passar moltes dificultats?**

—Sí, i tant. Quan passàvem més gana, me'n recordo una nit que vam sortir als camps de darrere a buscar herbes que fossin comestibles perquè no teníem res més. I vam agafar uns quants lletsons, bullits, i va resultar. Una nit truquen i eren uns soldats que se n'anaven a França, fugint. Ens venien a demanar si els podíem ajudar. I l'endemà al matí, truquen, i eren els que encara hi són, els franquistes. També, davant mateix de casa, una mica més amunt, pujava pel carrer de la Igualtat un camió, a la nit. Jo sentia que arribava el camió i al cap d'un moment, se sentia tata-tata-tata-ta. Els venien a afusellar allà mateix. I l'endemà, jo, que era un nano de set o vuit anys, anava a mirar si hi havia trossos de cervell pel terra. És al·lucinant. Tu vols que amb aquesta premissa hagi de fer uns versos gaire agradables i gaire seus? Oi que no?

—**En l'entorn familiar hi ha algú que el porti a interessar-se per la poesia?**

—Quan jo vaig néixer els meus pares es van separar. I fins i tot es van arribar a divorciar. Jo vaig restar a casa amb la meva mare i amb els avis i una tieta. La mare era molt culta i li agradava la poesia. Va aprovar cursos de català i em llegia alguna poesia d'en López-Picó, un poeta bastant anomenat aquell temps. I el meu avi llegia poesia castellana, en Bécquer, el Zorrilla, l'Espronceda... Jo estava oscil·lant entre l'un i l'altra.

—**De quin dels seus llibres de poemes està més content?**

—El llibre que a mi m'agrada més de tots és el més gruixut i el menys conegut, *Les ciutats submergides*. Aquest es el que trobo més rodó, aquí hi ha el contingut d'uns deu anys de poesia.

—**Està a punt de sortir una nova antologia de la seva obra...**

—Sí, aquí he agafat ben bé allò que m'agrada més. És una emissió de tot el que jo he escrit i els poemes que, a priori, m'agraden més, llevat dels últims dos o tres llibres, que no hi són representats. N'hi ha algun de molt antic.

—**I ara?**

—Ara tinc preparat un llibre, per d'aquí un any, o dos o tres, i tanco la barraca. I vull quedar tranquil. Ja en tinc prou. Només, potser alguna

cosa de tot el que tinc en prosa i alguna antologia, però això ja és una producció que tinc feta. Però proposar-me escriure més, després d'aquest últim llibre que faré d'aquí a un any o dos, que es dirà *L'esfera insomne*, després d'aquest llibre, no tinc pensat escriure ni publicar res més.

—**Però si ara escriu cada dia ja ho podrà fer, això?**

—La dinàmica del meu cos es fa més pausada. Em dedicaré més temps a dormir, a estirar-me, a vagar, a no fotre res. Seré feliç a la meua manera, sense fer gran cosa.

—**Ara quins temes el mouen a escriure?**

—Els temes vénen a mi, jo no els vaig a buscar. Quan tens gana, vols menjar. Quan tinc ganes d'escriure, escric. Alguna vegada agafo un paper, quan em trobo predisposat a escriure, i al cap d'una mica... Abans, la manera com s'encenia de seguida la bombeta per escriure era quan fumava. Jo m'havia passat tres, quatre, deu dies sense fumar i estava com inactiu. No em deia res la ment. Aleshores, encenia una cigarreta, aspirava fondo i de seguida em venien idees. Jo he estat molts anys de la meua vida escrivint en honor del fum. Però va arribar un moment en què vaig veure que fumar no era sa, no era bo. Ara veig que el que em surt sense la influència de la nicotina és, certament, més pur, més net. No és tenebrós, empolsinat.

—**La seva poesia té sovint un caràcter metafísic. Creu que és això el que ha fet que el trobessin estrany?**

—Sí, la meua poesia és més aviat metafísica, amb un tret romàntic. Arrossega una mica la línia del 1900... A mi sempre m'han considerat com una mica ateu, contestatari, inconformista...

—**Una mica n'ha estat...**

—Sí, és clar. És que ho sóc i m'hi consideren. Jo, per ser antireligiós o anticatòlic, no he caigut gaire bé en la societat. Perquè la societat aquí sempre ha estat catòlica, i una poesia molt amable, floral. Sóc més aviat dur. Aquesta potser ha estat la meua mala peça al teler.

—**I el fet que tracte molt obertament el tema del sexe...**

—El sexe, oh, què em dius del sexe?

—**Que surt als seus poemes...**

—El sexe està en la poesia de tot el món, disfressat d'amor pur o d'amor diabòlic. El sexe regeix la ment universal.

Aquest món l'hem construït i l'escrivim a través dels cinc sentits. I el sisè, el més important, és el sexe. I tot surt d'aquí. Jo el tracto perquè és elemental en mi.

—**Però això que ara diu tan clarament en una certa època ruboritzava?**

—Sí, i tant que ruboritzava. Era pecat, era una cosa que no es podia parlar. Fins als 20 anys o així, vaig estar enganyat, com tots els nanos d'aquell temps. Si et toques la cuca, et deien, et tornaràs cec. Ara parlo del sexe amb la naturalitat que s'ha de tractar i, a més a més, en agraïment, hi afegeixo poesia.

—**És una metafísica on intervé també la ironia. Aquesta ironia li serveix per reforçar la contundència del que vol dir?**

—Sí, per què no? Nietzsche és ple d'ironia i de mala bava, i parla de metafísica. Tots els filòsofs metafísics he observat que se'n foten una mica del que estan dient. Ho diuen i s'hi posen fermes i volen que sigui la seva paraula la que prevalgui, però en el fons, tenen un fons de dubte, d'ironia.

«*D'ençà que vaig guanyar el Carles Riba ja em van assenyalar com un "rara avis"»*

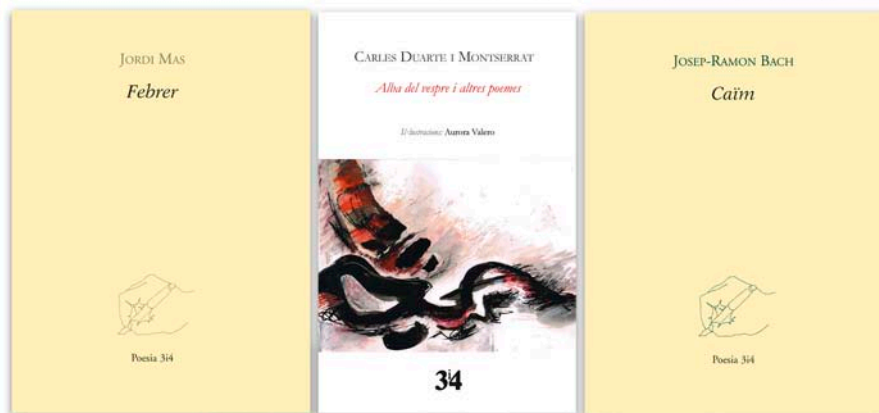
—**El panorama de la poesia catalana, d'ençà que va començar a ara, ha canviat molt. Hem millorat?**

—S'ha diversificat, s'ha expandit. Ha fet una invasió de tota la literatura. Abans hi havia uns tres o quatre poetes destacats, quan em vaig iniciar. Potser algun més. Ara sacsegen un arbre i cauen tants poetes com pomes madures.

—**Tenim prou poetes, però tenim prou lectors?**

—Em sembla que es va mantenint el tant per cent. Diguem que hi ha tres o quatre lectors per cada cent poetes, dic jo, eh. Si multipliques la gent que hi ha a Catalunya, Déu n'hi do. És un 3%, que no te'l donen els bancs [riem] •

TEMPS DE POESIA

Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a
Facebook i Twitter

Visita la nostra botiga virtual
en www.tresiquatre.com